

श्री सोमनाथ संस्कृत युनिवर्सिटी, वेरावल
डिप्लोमा अभ्यासक्रम (W.E.F. 2024-25)

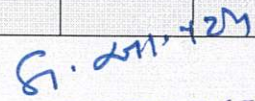
कक्षा	डिप्लोमा इन ज्योतिष	समयावधि:	१ वर्षम्
प्रश्नपत्रम् -१	मुहूर्तप्रवेशिका	गुणाः	७०
विषय कोड	६४ (Dij)	पेपर कोड	६४१
युनिट	०३	क्रेडिट	०३

Unit - संख्या नाम च	पाठ्याः विषयाः	पूर्णाङ्काः	घण्टाः	क्रेडिट्
Unit - 1 (शुभाशुभप्रकरणम्)	<ol style="list-style-type: none"> १. ज्योतिषशास्त्रस्य परिचयः २. ज्योतिषशास्त्रस्य प्रवर्तकाः ३. पञ्चाङ्गपरिचयः ४. पञ्चाङ्गावलोकनस्य प्रायोगिकं ज्ञानम् ५. तिथीनां देवताः ६. तिथीनां नन्दादिसंज्ञाः सिद्धयोगाश्च ७. रव्यादिवासरेषु मृततिथयः दग्धनक्षत्राणि च ८. अधमयोगाः कार्यविशेषेषु निषिद्धतिथयश्च ९. तिथिषु वर्जितकार्याणि १०. दग्ध-विष-हुताशन-यमघण्टयोगाः ११. निन्द्याः तिथिनक्षत्रयोगाः १२. चैत्रादिमासेषु शून्यतिथयः १३. चैत्रादिमासेषु शून्यनक्षत्राणि १४. मासेषु शून्यराशयः १५. विषमतिथौ दग्धलग्नम् १६. दुष्टयोगानां परिहारः १७. आवश्यके शुभकृत्येषु पङ्कन्धकाणलग्नराशीनां परिहारः १८. तिथिनक्षत्रवारसंयोगेन अशुभत्वविचारः १९. दोषनाशकरवियोगः २०. सर्वार्थसिद्धियोगः २१. उत्पात-मृत्यु-काण-सिद्धियोगाः २२. सर्वकर्मसु वर्ज्याः पञ्चाङ्गदोषाः 	25	16	1

८. २५. १४५

REGISTRAR (I /c)
Shree Somnath Sanskrit University
Veraval Dist:Gir Somnath-362266

	<p>२३. सुयोगेन कुयोगस्य परिहारः २४. भद्रायाः मुखपुच्छज्ञानं स्थितिश्च २५. भद्रानिवासफलम् २६. त्रिपुष्करयोगः द्विपुष्करयोगश्चापि योजयितुं शक्यः । २७. गुरुशुक्रयोः अस्तबालत्ववृद्धत्वकालेषु वर्ज्यकार्याणि</p>			
<p>Unit – 2 (नक्षत्रप्रकरणम्)</p>	<p>१. नक्षत्राणां ध्रुवादयः संज्ञाः २. नक्षत्राणाम् ऊर्ध्वमुखादयः संज्ञाः ३. आभूषणानां निर्माणस्य धारणस्य च मुहूर्तः ४. अग्निनिवासः ५. अभुक्तमूलस्य प्रमाणं वैशिष्ट्यं च – मूलनक्षत्रविचारः ६. मूलाश्लेषाफलम् ७. मूलनक्षत्रनिवासः ८. नक्षत्राणां तारासंख्या ९. जलाशयारामसुरप्रतिष्ठामुहूर्तः १०. क्षयमासः अधिकमासश्च ११. ग्रहाणां रत्नानि १२. राहुदोषनिवारणार्थम् औषधस्नानदानविधयः १३. गुरुशुक्रयोः बालवृद्धत्वम् १४. सङ्क्रान्तिविचारः (पुण्यकालः, संज्ञाविशेषाः इत्यादयः)</p>	20	13	1
<p>Unit – 3 (संस्काराणां मुहूर्ताः)</p>	<p>१. गर्भाधाने अशुभकालः २. सीमन्तमुहूर्तः ३. चूडाकरणमुहूर्तः ४. अक्षरारम्भमुहूर्तः ५. विद्यारम्भमुहूर्तः ६. उपनयनकालः ७. उपनयनमुहूर्तः ८. विवाहे विचारणीयाः विषयाः ९. कन्यावरणमुहूर्तः</p>	25	16	1

REGISTRAR (I /c)
Shree Somnath Sanskrit University
Veraval Dist: Gir Somnath-362256

	<p>१०. वरस्य फलदाने मुहूर्तः</p> <p>११. वधूवरयोः जातकघटना कुजदोषविचारश्च</p> <p>१२. विवाहमुहूर्तः</p> <p>१३. वधूप्रवेशप्रकरणम्</p> <p>१४. द्विरागमनप्रकरणम्</p> <p>१५. अग्निहोत्रप्रकरणम्</p> <p>१६. राज्याभिषेकप्रकरणम्</p> <p>१७. यात्रामुहूर्तः</p> <p>१८. योगिनीविचारः</p> <p>१९. चन्द्रविचारः</p> <p>२०. सर्वदिग्यात्रायाः नक्षत्राणि</p> <p>२१. विजयदशमीमुहूर्तः</p> <p>२२. यात्रायां प्रस्थानवास्तु</p> <p>२३. शुभाशुभशकुनविचारः</p>			
--	---	--	--	--

सन्दर्भग्रन्थाः	<p>१. मुहूर्तचिन्तामणिः</p> <p>२. बालबोधज्योतिषसारसमुच्चयः</p> <p>३. बृहदवकडाहचक्रम्</p> <p>४. शीघ्रबोधः</p>
-----------------	--

१७.०५.१८

REGISTRAR (I /c)
Shree Somnath Sanskrit University
Veraval Dist: Cir Somnath-362266

श्री सोमनाथ संस्कृत युनिवर्सिटी, वेरावल
डिप्लोमा अभ्यासक्रम (W.E.F 2024-25)

कक्षा	डिप्लोमा इन ज्योतिष	समयावधि:	१ वर्षम्
प्रश्नपत्रम् -२	जन्मकुण्डलीनिर्माणम्	गुणाः	७०
विषय कोड	६४ (Dij)	पेपर कोड	६४२
युनिट	०३	क्रेडिट	०३

Unit - संख्या नाम च	पाठ्याः विषयाः	पूर्णाङ्काः	घण्टाः	क्रेडिट्
Unit - 1 (ग्रहसाधनम्)	१. स्पष्टग्रहप्रयोजनम् २. इष्टकालसाधनम् ३. चालनसाधनम् ४. इष्टकालिकग्रहसाधनम् ५. सूर्यादिग्रहस्पष्टीकरणम् ६. भयातभभोगसाधनम् ७. जन्माक्षरज्ञानम् ८. चन्द्रसाधनम् ९. अयनांशज्ञानम्	25	16	1
Unit - 2 (लग्नादिद्वादशभावानयनम्)	१. पलभा एवं चरखण्डानयनम् २. राशीनां लङ्कोदयासवः स्वदेशीयोदयासवश्च ३. लग्नानयनम् ४. लग्नसाधने विशेषः ५. इष्टकालभेदेन लग्नानयने त्रयः प्रकाराः ६. नतकालानयनम् ७. दशमलग्नसाधनम् ८. ससन्धिद्वादशभावसाधनम् ९. चलितचक्रविचारः १०. विंशोपकबलानयनम्	20	13	1
Unit - 3 (षड्वर्गसाधनं दशान्तर्दशाविचारश्च)	१. षड्वर्गसाधनम् २. दशाविचारः ३. विंशोत्तरीदशानयनम् ४. विंशोत्तरीमहादशायाम् अन्तर्दशासाधनम्	25	16	1

REGISTRAR (I/c)

	ॡ. अष्टोत्तरीदशासाधनम्			
	ॢ. अष्टोत्तरीमहादशायाम् अन्तर्दशासाधनम्			

सन्दर्भग्रन्थाः	१. भारतीयकुण्डलीविज्ञानम् २. भारतीयकुण्डलीदर्पणम् ३. जन्मपत्रदीपकः
-----------------	--

ॡ. ॡॡॡॡॡॡ
REGISTRAR (I /c)
Shree Somnath Sanskrit University
Veraval Dist.Gir Somnath-362266

श्री सोमनाथ संस्कृत युनिवर्सिटी, वेरावल
डिप्लोमा अभ्यासक्रम (W.E.F 2024-25)

कक्षा	डिप्लोमा इन ज्योतिष	समयावधि:	१ वर्षम्
प्रश्नपत्रम् -३	होराप्रवेशिका	गुणाः	७०
विषय कोड	६४ (Dij)	पेपर कोड	६४३
युनिट	०३	क्रेडिट	०३

Unit - संख्या नाम च	पाठ्याः विषयाः	पूर्णाङ्काः	घण्टाः	क्रेडिट्
Unit - 1 (ग्रहाः राशयः भावाश्च)	<ol style="list-style-type: none"> द्वादशभावाः तैः विचारणीयाः विषयाश्च भावानां केन्द्रादयः संज्ञाविशेषाः भावफलानां वृद्धिः हानिश्च ग्रहाणाम् उच्च-नीच-मूलत्रिकोणस्थानानि राशीनां स्वरूपं सञ्चारस्थानानि संज्ञाविशेषाश्च ग्रहाणां शुभाशुभत्वं, वर्णाः, सत्त्वादिगुणाः, प्रकृतिः, धातवः, दिशाधिपत्यं, भूताधिपत्यं, रसाधिपत्यं, देवताः च ग्रहाणां विविधं कारकत्वम् ग्रहमैत्रीविचारः - नैसर्गिकमैत्री तात्कालिकमैत्री पञ्चधामैत्री च ग्रहदृष्टिविचारः षड्वर्गसाधनं वर्गोत्तमनवांशश्च ग्रहबलविचारः संक्षेपतः भावफलविचारः (द्वादशसु भावेषु ग्रहाणां फलानि) 	25	16	1
Unit - 2 (विविधाः योगाः)	<ol style="list-style-type: none"> अरिष्टयोगाः तद्भङ्गाश्च आयुषः ज्ञानम् राजयोगाः - त्र्यादीनां ग्रहाणाम् उच्चस्थितिः, नीचभङ्गराजयोगः, धर्मकर्माधिपराजयोगः, पञ्चमहापुरुषयोगाः इत्यादयः मुख्याः योगाः चान्द्रयोगाः - गजकेसरीयोगः, अमलकीर्तियोगः, पर्वतयोगः, सुनफा-अनफा-धुरुधरकेमद्रुमयोगाः, 	20	13	1

Dr. J. M. 1-7-24

REGISTRAR (I/c)

Shree Somnath Sanskrit University
Veraval Dist: Gir Somnath-362266

	<p>वसुमद्योगः, अधियोगः, अधम-सम-वरिष्ठयोगाः</p> <p>५. अन्ये प्रमुखाः योगाः – कुलदीपकयोगः, शुभाशुभयोगाः, शुभकर्तरी पापकर्तरी च</p> <p>६. वासि-वैसि-उभयचरिका-योगाः</p> <p>७. संख्यायोगाः</p> <p>८. परिवर्तनयोगाः</p> <p>९. मुख्याः द्विग्रहयोगाश्च</p> <p>१०. दशान्तर्दशाफलविचारः कर्माजीवश्च</p>			
Unit - 3 (सामुद्रिकविचारः)	<p>१. संक्षेपेण शरीरावयवानां शुभाशुभत्वलक्षणानि</p> <p>२. रेखाणां परिचयः तासां फलानि च – मणिबन्धरेखा, भाग्यरेखा, पितृरेखा, मातृरेखा, आयूरेखा, पुण्यरेखा, परिणयरेखा, भ्रातृभगिन्यादिसूचकानि रेखान्तराणि च</p> <p>३. हस्ते राशीनां स्थानानि</p> <p>४. रत्नधारणादिविचारः</p>	25	16	1

सन्दर्भग्रन्थाः	<p>१. बृहज्जातकम्</p> <p>२. जातकपारिजातः</p> <p>३. भारतीयज्योतिषम्</p> <p>४. सचित्रसामुद्रिकरहस्यम्</p>
-----------------	---

अवधेयम्	<p>१. कस्मिन् विषये कः सन्दर्भग्रन्थः आश्रयणीयः इति स्फुटो निर्देशः श्रेयसे। तेन पाठानां लेखितारः पठितारः पाठयितारः परीक्षकाश्च सामानाधिकरण्यं प्राप्तुं शक्नुवन्ति। साम्प्रतम् इदं न विहितं वर्तते।</p> <p>२. केषुचिदंशेषु देशभेदेन सम्प्रदायभेदाः सन्ति। यथा – ‘ग्रहणतः पूर्वं दिनानां त्रयं’ वर्ज्यम् इति मुहूर्तचिन्तामणिः। किन्तु ‘सूर्येन्द्रोर्ग्रहणे दृष्टे वर्जयेद्विसत्रयम्’ इति दाक्षिणात्यः सम्प्रदायः। एते अंशाः अपि योजनीयाः स्पष्टप्रतिपत्तये। पाठलेखकाः अत्र अवधानं कुर्युः।</p>
---------	--

१०.२५.१०२५

REGISTRAR (I/c)

Shree Somnath Sanskrit University
Veraval Dist: Gir Somnath-362266

श्री सोमनाथ संस्कृत युनिवर्सिटी, वेरावल
डिप्लोमा दूरवर्ती अभ्यासक्रम- (w.e.f. २०२४-२५)

Diploma (पदविका)
ज्योतिष
प्रश्नपत्र का प्रारूप १, २ एवं ३

युनिट	विवरण	गुण	आहत्य गुण
1	१. व्याख्यात्मक / वर्णनात्मक प्रश्न (तीन प्रश्नों में से दो के उत्तर लिखें।)	5 गुण के दो प्रश्न	10
	२. व्याख्यात्मक / वर्णनात्मक प्रश्न (दो प्रश्नों में से एक का उत्तर लिखें।)	10 गुण का एक प्रश्न	10
2	१. व्याख्यात्मक / वर्णनात्मक प्रश्न (तीन प्रश्नों में से दो के उत्तर लिखें।)	5 गुण के दो प्रश्न	10
	२. व्याख्यात्मक / वर्णनात्मक प्रश्न (दो प्रश्नों में से एक का उत्तर लिखें।)	10 गुण का एक प्रश्न	10
3	१. व्याख्यात्मक / वर्णनात्मक प्रश्न (तीन प्रश्नों में से दो के उत्तर लिखें।)	5 गुण के दो प्रश्न	10
	२. व्याख्यात्मक / वर्णनात्मक प्रश्न (दो प्रश्नों में से एक का उत्तर लिखें।)	10 गुण का एक प्रश्न	10
4	युनिट १, २, एवं ३ से आहत्य १५ हेतुलक्षी प्रश्न में से १० के उत्तर	सभी प्रश्नों का १ गुण	10
गुणांक			70

१. २५. १२५

REGISTRAR (I/c)

Shree Somnath Sanskrit University
Veraval Dist: Gir Somnath-362266